

is történt ezután az ifjú hösnővel? Lehetséges, hogy az író élete végéig ezt a sorsot szánja neki, vagy ránkbizza, mi történhetett vele élete további során? Jobban szerettük volna ezt Déry Tibortól megudni. Vagy ha a címadó novellát példázzuk s annak fantasztikus befejezésére gondolunk ú ra csak kérdéseket tehetünk: fel. ehető, hogy a gyermekek, leányok bár a társadalom elhagyatottjai, a szimbólikusan „kollektív” gyilkosság után nyugodtan faliák tovább a süteményeket, lábuknál a meggyi kolt cukrász holttestével? Súlyos a kérdés, de az író adósunk maradt a felelettel.

A kötet legkiemelkedőbb darabja méltán az ostrom-időket bemutató, *Alvilági játékok*, valamint a csoda-elemeket kitűnően érzékeltető *Bet ehemi állatok*. Az áhítat finom párája lengi körül ennek minden sorát; ez a legvalódiabb betlehem, amit valaha „láttunk”.

Déry Tibor novelláinak nemcsak színelve, de tárgy is messze elér a szokottaktól, majdmindegyik elé odairhatnánk: magasztosultság! De ilyen nagykonceptiójú írótól, mint Déry, többet várunk; végső, eredményeket mutató perspektívát és a valóságnak nemcsak az emberi lélekből kivethető borzalmait, (ül sok alkalmunk volt ismerni ezeket), hanem a derűsebb, vídámabb pillanatokot is, mert ilyenek is vannak. Ugy hisszük, — ez nem nagy kívánság — olyan kitűnő írótól, amilyen Déry Tibor.

CSABAI ZOLTÁN

KOLTAY-KASTNER JENŐ: LEOPARDI. (Acta Universitatis Szegedens'is.) Óriási világirodalom és dallamos olasz idézetek mozaik-tükreben valóságos, örökélt embert varázsol elének a tudós professzor-szerző. Giacomo Leopardi (1798—1837) születésének másfélszázados évfordulója alkalmával. „Nemes, emberien gondolkodó” lélekkel és szívvel rajzolt emberkép ez. Dante és Petrarca méltó társaságába illő.

Szemünk előtt, forradalmi légkörben vajudó, főúri házban születik, majd nő fel az elhagyott kis faluban, az ő „natio borgo selvaggio”-jában hatalmas tudás-szomjával küzdő, tiltott könyvektől fertőzött ifjúvá és válik szabadgondolkodó materialistává. Zsarnok, reakciós főúri apjának és ridegszívú anyjának megnem-

értése, befejeskedése szenzualistává, majd „éle tagadó, de nemesen rezdülő pesszimistává” teszik.

Koltay-Kastner Jenő Leopardi főkéltés ismerésével, megértésével, sőt az átérzés élményszerűségével kalauzol benünket élete végéig az emberi lét értelmét és célját kereső Leopardi változatos, gazdag világában. Így jutunk el kétkedő fihozójáján, lemondó szerelmén át „a minden eleni” szatírjához és „értelmen felüli pesszimizmus”-ához.

Leopardi korának aktualizmusa, valamint a magyar költészetre felt hatása teszik érdekessé a tanulmány értékét.

-T. MAKKÁR ERZSÉBET

BETTY SMITH: FELHÓKARCOLÓK ÁRNYÉKÁBAN. (Szikra.)

Az amerikai proletárok, a nagyvárosok fényei alatt-kavargó nyomorúságos életék regénye Betty Smith könyve. Az igazi Amerika arcát mutatják, a máról-holnapra tengődő munkások sorsa rajzolódik ki a Nolan-családon keresztül. Mindennapi szürke életék tárulnak fel előttünk, szürkek, és mégis sokszor drámai izzásúak, mert vágyak, szerelmek és szenvedések jelzik a szereplők útját. Felfelé törekedés, a vicelakás sötét: oduiból, az énekes-pincér bizonytalan, borgözös éjszakáiból, menekülés a könyvek, vagy az álmok világába, ahol mindenki emberi életet élhet, ahol a vágyak beteljesülnek és nincs különbség ember és ember között — ezek a regény főbb motívumai. Izgalmasan reális könyv ez, az energikus, fiatal, céltudatos anyáról, a könnyelműségében is szimpatikus apáról és leányukról, Francie-ról, aki olhatailan rajongással szereti a könyveket; felvilágosult (művelt) dolgozó. A nyomorúság a tanító-mesterük, az emberi egyenlőtlenség szomorú terheit cipelik és a vágyódásukat jelképező „mennyország fája felélt” ott sctéllenek a kapitalizmus által emelt fellegvárak. Az amerikai külvárosok nyomorúságos hétköznapijai, az örök harc a főkével, ezek azok a momentumok, amelyek szocialista színt adnak a regénynek. A fordítást Kilenyi Mária végezte.

BARITZ KÁROLYNÉ